

MİLLİYETÇİLİK VE BİYOPOLİTİKA

*TÜRKİYE'DE ULUS İNŞASI, İRK OLGUSU VE POLİTİK
BİLEŞENLERİ*

HASAN ÇOBAN

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Milliyetçilik ve Biyopolitika

Türkiye'de Ulus İnşası, Irk Olgusu ve Politik Bileşenleri

Hasan Çoban

Editör: Ertan Akkaş

Kapak ve Sayfa Düzeni: Ayyüce Dalkılıç

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

ISBN: 978-605-7877-87-1

1. baskı: Şubat 2020, Ankara

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Baskı

Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd.Şti.

Sertifika No: 47865

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48

Tel: 0(312) 341 36 67

Dağıtım

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

www.siyasalkitabevi.com

MİLLİYETÇİLİK VE BİYOPOLİTİKA

*TÜRKİYE'DE ULUS İNŞASI, İRK OLGUSU VE POLİTİK
BİLEŞENLERİ*

HASAN ÇOBAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
GİRİŞ	11
I. KAVRAMLAR VE MİLLİYETÇİLİK ÇALIŞMALARI	17
1. Ulus Kavramı	17
2. Irk ve Irkçılık	20
3. Milliyetçilik Çalışmaları ve Sınıflandırma Çabası	25
3.1 Ulus Odaklı Çalışmalar	28
3.2 Milliyetçilik Odaklı Çalışmalar	32
3.2.1 Bir İdeoloji Olarak Milliyetçilik	34
3.2.2 Ulus İnşa Süreci Olarak Milliyetçilik	38
3.3 Milliyetçilere Odaklanan Çalışmalar	43
II. BİYOPOLİTİKA, ULUS İNŞASI VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER	47
1. Biyopolitikanın Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Tartışmalar	47
2. Biyopolitika ve Ulus-devlet	51
3. Biyopolitika ve Uluslararası İlişkiler	58
III. TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE ULUS İNŞASI VE MİLLİYETÇİ İDEOLOJİNİN GELİŞİMİ	67
1. Osmanlı'dan Kalan Miras ve Cumhuriyet'in İlk Yılları	70
2. 1930 – 1945 Arası Türkiye'de Milliyetçilik-Irkçılık	81
3. Çok Partili Dönemde Farklı Milliyetçilik Arayışları.....	99
4. İki Darbe Arası Dönem ve Milliyetçiliğin İslamlaşması	111
5. 1980'den Günümüze Milliyetçilikte Irkın Kaybolması ve Yeni Osmanlıcılık	121

IV. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE MİLLİYETÇİLİĞİN SONU MU?	145
1. Türkiye’de Yeni-Osmanlılık ve Milliyetçiliğin Değişen İşlevi.....	145
2. Küreselleşme Çağında Ulus-devlet ve Milliyetçilik.....	165
SONUÇ	175
KAYNAKÇA.....	179

ÖNSÖZ

Bu kitabın ana gövdesi, Ege Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yazdığım yüksek lisans tezinden oluşmaktadır. Ege Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler bölümünde aldığım lisans ve yüksek lisans eğitimi, fikirleri "Milli Eğitim Bakanlığı" müfredatı ile şekillenmiş her genç öğrenci için şaşırtıcı ve dönüştürücü olabilecek süreçler içeriyordu.

Bu süreçler içinde beni en çok etkileyen kısım ise Türk milliyetçiliği ve kimlik politikalarına dair aldığım derslerde yürütülen tartışmalardan oluşmaktaydı. Literatürde yer alan; "modern ulus-devlet" olgusu ve modern ulus-devletlerin, ulus kimliğinin inşası adına nasıl araçlar kullandığına dair tartışmaların içine girdikçe, bireysel bir farkındalık süreci de yaşadım. Bu farkındalık her şeyden önce, benim de bahsi geçen inşa süreçlerinin muhatabı olan bir özne olduğumla ilgiliydi. Henüz reşit olduğumda, politik açıdan milliyetçi bir duruşa sahiptim. Haliyle on yıl önce başlayan ve bir doktora öğrencisi olarak devam ettiğim akademik öğrenim sürecim, milli eğitimin ve toplumsal kabullerin süzgecinden geçmiş, bütün doğru bildiğim yanlıslara karşı adeta bireysel bir hesaplaşma sürecine dönüştü. Bu süreç, kendi içinde, milli kimliğin verili bir yapı olmadığı ve çeşitli iktidarların meşruiyet kaygısıyla, sürekli yenileyerek bu kimliği inşa ettiği gerçeğini aktarma arzusunu doğurdu. İşte bu arzu, elinizde bulunan kitabın en temel motivasyonlarından birisidir.

Modernitenin doğurduğu olgular olan ulus ve milliyetçilik kavramları, modern devletle özdeşleşmiş ve modernizm, devlet ve ulus kavramlarını çoğu kez hatalı olarak bir tutmuştur. Bu durum, geçtiğimiz yüz yıl içinde, sayılarında bir sıçrama yaşanan ulus-devletlerin yönetimini elinde bulunduran iktidarların, toplumları çeşitli sosyal mühendislik projeleriyle şekillendirmesini kolaylaştırmıştır. Kurulma aşamasından bugüne kadar gelen süreç boyunca Türkiye Cumhuriyeti tarihinde de bu durumun izlerini takip etmek mümkündür. Bu bağlamda, en temel amaçlarından biri, modern bir ulus inşa etmek olan Kemalist ideoloji, arkasından gelecek her iktidar için kullanışlı bir milliyetçilik geleneği bırakmıştır. Türk sağının bu gelenekle kurduğu çeşitli ilişkiler, zaman zaman, masum gösterilmek istenen ancak özünde asimilasyon barındıran kapsayıcılık iddiaları şeklinde karşımıza çıkabilir. Zaman zaman ise sağın, Kemalizm'den miras aldığı bu ideolojiyi, hem devlet şiddetine hem de toplumsal

şiddete bir meşruiyet kaynağı olarak sunduğu görülür. Türk milliyetçiliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, gizli veya açık fark etmeksizin istikrarlı biçimde gündelik hayatlarımızın her detayına sinmiştir. İşte bu kitap belirli bir kuramsal çerçeve ve tarihsel bağlam dâhilinde Türk milliyetçiliğinin tarihsel gelişimini ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin inşa sürecini ele alarak, Türkiye'deki milliyetçiliğin içinde barındırdığı ırk olgusunu ve bu olgunun politik bileşenlerini analiz etmeye çalışacaktır.

Özünde bir tez olan bu kitap, elbette bazı iddialara sahiptir. Ancak, kapsayıcı bir kuram/model oluşturmak veya daha önce elde edilmemiş ampirik veriler sunmak, bu iddialar arasında yer almaz. Çalışmanın en temel iddiası, Türk milliyetçiliğini ve onun ırkçı motiflerini daha önce kullanılmamış bir kavramsal tertibatla analiz etme çabasıdır. Bu doğrultuda, Türk milliyetçiliğini, Türk ırkçılığıyla birlikte düşünmek ve Türk milliyetçiliğine dair biyopolitik bir çerçeve oluşturmak gibi önerileri bulunmaktadır. Türk milliyetçiliğinin, iki ana yörüngesi olan seküler Kemalist ulusalcılık ve Türk-İslam sentezi milliyetçiliği, ırk ve ırkçılık gibi olgular ile kendi aralarına her zaman bir mesafe koymaya çalışmıştır. Kitabın temel savlarından birisi, bu mesafenin retorikten öteye gidemediği tezidir. Cumhuriyet tarihinde "ırkçılığı" açıkça savunan Türk milliyetçileri ve siyasal hareketler olsa da ırkçılık ile beraber anılmak istemeyen fraksiyonlar da kendi içlerinde barındırdıkları soyut ve gerçekçi olmayan ırk kavramsallaştırmasından bağımsız düşünülemez. Bu savın, kitapta yer alan tarihsel analizler sonucunda ne kadar doğrulandığı okuyucunun takdirine kalmıştır.

Çalışmanın diğer katkı çabası ise milliyetçilik ve biyopolitika kavramlarını birlikte düşünme önerisidir. Türk milliyetçiliğinin, tarihsel zemine oturtulmuş bir portresini çizmeye çalışırken, siyaset felsefesi içindeki biyopolitika kavramsallaştırmasından çokça yardım aldım. Bu noktada amacım birbirinden bağımsız görünen iki farklı literatürün birbirleri için aslında ne kadar da tamamlayıcı olabileceklerini göstermekti. Türkiye'de biyopolitika üzerine yapılan çalışmalar artış göstermekte olsa da bu çalışmaların geneli, kavramın doğası ve sınırları üzerine kurulmuştur. Doğrudan bu kavramın bir çeşit merceğe veya analitik araç olarak kullanıldığı milliyetçilik çalışmalarına dair örnekler henüz görülmemektedir. Başlı başına bir çalışma evreni kabul edebileceğimiz biyopolitika literatürü, genel milliyetçilik çalışmaları ve spesifik Türk milliyetçiliği çalışmaları içinde yer alan mevcut paradigmalardan geliştirilmesi adına oldukça işlevseldir. Bu kitapta, bu doğrultuda bir örnek sunmaya çalıştım. Öte yandan Türkiye ulus inşa sürecinin ve Türk milliyetçiliğinin biyopolitik yüzü; anlaşılması, yorumlanması gereken çok boyutlu bir çalışma teması olarak hala oldukça zengin ve el değmemiş bir alandır.

Ek olarak belirtmem gereken birkaç nokta daha var. Mütevazı bir akademik ilginin sonucu olan bu tez çalışması, bir kitap dosyasına dönüşürken dil ve üslup açısından bazı değişiklikler yapmak kaçınılmazdı. Öncelikle objektiflik kaygısından şaşmadan, tezde var olan akademik üslubu yumuşatmaya çalıştım. Literatür taraması ve teorik tartışmalar sonrası ele alınan tarihsel sürecin, konuya herhangi bir akademik ilgisi olmayan okuyucu için de akıcı ve açıklayıcı bir dilde olmasına özen gösterdim. Buna ek olarak bazı noktalarda kullandığım dilin politize olmaması için ayrıca bir çaba sarf ettim. Ancak, her iki konuda da, amacıma ne kadar ulaşabildiğim noktası emin olamadığım tartışılabilir bir noktadır.

Son olarak, bu çalışmanın bir tez fikri biçiminde filizlenmesinden, bir kitaba dönüşmesine kadar geçen her süreçte, yanımda olan tez danışmanım Prof. Dr. Aslıhan Aykaç Yanardağ hocama teşekkür etmek istiyorum. Onun değerli fikirleri ve emekleri olmasa bu noktaya gelemezdim. Bana olan inancı ve sağladığı motivasyon hiçbir zaman eksilmedi. Birlikte çalıştığımız uzun süre boyunca verdiği destek ve yardımlar, bu çalışmayla sınırlı kalmayarak hayatımın birçok noktasına dokundu. Ona her şey için bir kez daha teşekkür ederim.

Ayrıca tez jürimde yer alan, Ege Üniversitesi'nde milliyetçilik çalışmalarına dair ilk derslerimi aldığım Feride Aslı Jorgensen ve halen öğrencisi olduğum Katip Çelebi Üniversitesi'nde, doktora derslerine hevesle devam ettiğim Didem Buhari Gülmez hocalarıma da teşekkür etmek istiyorum. Bu çalışmanın bir kitap olması için bana gerekli cesareti veren onların yorumları ve katkıları olmuştur.

Teşekkür etmek istediğim bir diğer isim ise Dr. Taylan Kurtuluş Öztürk'tür. Kendisi Ege Üniversitesi, Biyokimya bölümünde araştırmalarına hala devam etmektedir. Alanlarımız çok farklı olmasına rağmen, onun arkadaşlığı ve zor zamanlarımda verdiği büyük destekler, bu tezin kitaba dönüşmesi sürecini hızlandırmıştır. İçerikten bağımsız şekilde ona hayatıma kattıkları için bir teşekkürü borç bilirim.

Editoryal süreçte gösterdiği emekleri ve sabrı için Ertan Akkaş'a ve bu çalışmayı yayınlama fırsatını bana sunan Siyasal Kitabevi'ne de en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Hasan Çoban
İzmir,26.01.2021

GİRİŞ

Milliyetçilik, akademik olarak geçtiğimiz yüzyıl içinde ele alınmaya başlamış olmakla birlikte, kısa sürede oldukça popüler bir çalışma alanı haline gelmiştir. Bir olgu olarak milliyetçiliğin kökenleri, uzun bir tarihsel geçmişe dayandırılırken milliyetçilik hakkında ilk akademik çalışmalar, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden sonra ortaya çıkmıştır. Geçtiğimiz yüzyıl boyunca sosyal bilimlerde birçok disiplin milliyetçiliğin farklı boyutlarını ve türevlerini birden çok yöntemle ve yaklaşımla ele almıştır. Sosyoloji, siyaset bilimi, tarih, sosyal psikoloji ve felsefe gibi farklı disiplinler, milliyetçilik olgusunu irdelerken başlı başına “Milliyetçilik Kuramları” ise Uluslararası İlişkilerin bir alt dalı olarak ortaya çıkmıştır. Uluslararası İlişkiler disiplinin doğuşunun da milliyetçilik üzerine ilk akademik ilgiyle aynı dönemde olması, ulus-devlet ve ulus inşasında önemli rol oynayan dinamiklere yönelik ilginin bir göstergesidir.

Uluslararası İlişkiler disiplini, adının işaret ettiği gibi “ulusların” değil, ulusları temsil eden devletlerin ilişkilerini ele almakta ve farklı kuramsal çerçevelerde birbirinden farklı aktörlerin üzerinden çalışmalar yürütmektedir. Çok uluslu şirketlerin, uluslararası örgütlerin, belirli toplulukların ve hatta tekil bireylerin bile aktör olarak ele alındığı çeşitli yaklaşımlar olsa da bugün hala bir aktör olarak devlet (çoğu yerde ulus-devlet olarak geçer), disiplin içinde başat bir rol oynamaktadır. Peki, aynı uluslardan oluşan farklı devletlerin ilişkileri ya da farklı uluslardan oluşan tekil devletlerin ilişkileri de disiplinin içinde yer alırken ve devletsiz birçok ulusun varlığı kabul edilirken, bugün neden ulusların dış politikaları yerine devletlerin dış politikaları ve ilişkileri disiplinin merkezinde yer almaktadır? Bu soruya yönelik olarak en temel ve açıklayıcı kavramlardan biri modernitedir. Modernitenin doğurduğu bir olgu olan ulus ve ulusçuluk kavramları, modern devletle özdeşleşmiş ve modernite, devlet ve ulus kavramlarını çoğu kez hatalı olarak bir tutmuştur. Burada, ulusçuluğun modernliğin bir türevi şeklinde kabul edilmesi yerine, bizatihi kurucu unsuru olarak ele alınmasının da etkisi büyüktür (Armağan vd., 2001: 5). Bunun yanı sıra ulusçuluk fikrinin modernliğin üreticisi olmadığı, ancak modernliğin bir ürünü olduğu fikri de literatürde kendine yer bulmuştur (Gellner, 2013: 27). Birbirine zıt konumlanmış iki fikir de tartışmalar içinde varlığını sürdürmekle birlikte, birisinin diğerine karşı herhangi bir üstünlüğünden söz edemeyiz.

Ulus-devlet bugün evrensel anlamda tek bir biçim halinde bulunmamakta ve ulus olarak nitelenen insan topluluklarının ilişkileri, devletlerin birbirleriyle olan ilişkileri kadar belirli kalıplarda ilerlememektedir.

Bu noktada devletlerin çıkarları, özellikle dış politikada, “ulusal çıkar” adı altında düzenlenmekte ve her devlet, diğer devletler karşısında bir ulusal kimlik inşa etmektedir. Burada Uluslararası İlişkiler disiplininin yardımına milliyetçilik çalışmaları gelmekte ve disiplinin altında kalan bazı tarihsel ve sosyolojik boşlukları doldurmaya çalışmaktadır. Bu anlamda milliyetçilik çalışmaları, disiplinlerarası bir akademik alan olarak tanımlanır. Milliyetçilik üzerine çalışmalar, genel anlamda ulus-devlet olgusunun doğuşunu ve devlet aktörünün nasıl ulusal hale geldiğini araştırmak için yola çıkmış ve bu bağlamda milliyetçiliğin farklı boyutlarını ortaya koymuştur. Bir anda çok fazla ilgiye maruz kalan milliyetçilik olgusu, akademik olarak hem kuramsal hem de ampirik açıdan farklı birçok tartışma doğurmuştur. Alanın özellikle son 30 sene içinde popüler bir hale gelmesi, bahsedilen tartışmaları bir sonuca ulaştırmaktan çok yeni tartışmalar üretmiştir. Bunun nedenleri; dünyanın her yerine ulaşmış olan milliyetçilik dalgasının her coğrafyada farklı bir kılığa bürünmesi, her devlet tarafından farklı şekilde kullanılması ve son yüzyıla damga vurmuş self-determinasyon ilkesinin toprak paylaşımında milliyetçiliği bir araç haline getirmesi olarak sıralanabilir. Öte yandan toplumların, adeta yeni bir din gibi, milliyetçilik uğruna sistematik ve kitlesel savaflara girmesi ve küreselleşen dünyada hala yeni devletlerin ulus olma çabalarının sürmesi gibi etkenler, bugün bile milliyetçiliğin anlaşılması ve çözülmesi gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

Bu bağlamda çalışmanın araştırma sorusu şu şekilde, birbiriyle ilintili birkaç soru cümleciğinden oluşmaktadır: Türk milliyetçiliği kendi içinde bir “ırk” olgusu barındırır mı? Eğer barındırıyorsa bu olgunun milliyetçilik içindeki ağırlığı, baskınlığı ne kadardır ve dönemsel değişimler göstermiş midir? Son olarak milliyetçiliğin içindeki ırk olgusunun politik bileşenleri nelerdir? Bu çalışma, belirtilen sorular, kuramsal çerçeve ve tarihsel bağlam dâhilinde Türk milliyetçiliğinin tarihsel gelişimini ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin inşa sürecini ele alarak, Türkiye’deki milliyetçiliğin içinde barındırdığı ırk olgusunu ve bu olgunun politik bileşenlerini analiz etmeye çalışacaktır. Türk milliyetçiliği, ırk olgusu ve politik bileşenlere dair analizde kullanılacak ve bugüne kadar literatürde pek karşımıza çıkmamış olan biyopolitika çerçevesi; Çalışma içindeki kavramsal/teorik bir yenilik arayışının yanı sıra bahsi geçen olguların yorumlanması ve anlaşılması adına klasikleşmiş paradigmalara ulaşamadığı noktaları görmeyi amaçlamaktadır. Bu çaba için öncelikle oldukça

geniş olan milliyetçilik ve ulus inşa sürecine yönelik literatür, kapsamlı şekilde ele alınacak ve özgün bir sınıflandırma yapılmaya çalışılacaktır. İlk bölüm, bu çalışmaların hem kuramsal hem de ampirik şekilde nasıl tasnif edilebileceği ve çalışmanın bu kategoriler arasında kendine nerede yer bulabileceği üzerine bir çabadır. İlk bölüm içinde aynı zamanda, farklı başlıklar altında ırk ve ulus kavramlarının anlamları ve açıklamaları tartışılacak; böylece literatür taramasına tamamlayıcı bir unsur oluşturulacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümü ise özgün bir katkı amacıyla, mevcut milliyetçilik ve ulus inşa süreçlerine odaklanmış çalışmalar içinde kendisine yer bulamayan “biyopolitika” kavramına odaklanacaktır. Uluslararası ilişkiler disiplini içinde bu kavramın kendisine yeteri kadar yer bulamaması, kaynak açısından kısıtlılık gibi bir olumsuzluk yaratırken, ulus inşası ve milliyetçi politikaların devlet-nüfus ilişkisi açısından nasıl şekillendiği üzerine farklı bir analiz yapmamızı sağlayacak fırsatlar da içermektedir. Biyopolitika kavramı, ırk olgusunun ve ulusal mevcudiyetin biyolojik olarak devlet aygıtı tarafından nasıl kodlandığının anlaşılması açısından merkezi bir önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra biyopolitika, işlevsel bir çerçeve oluşturmak ve bazı politikaların kavramsal analizini kolaylaştırmak adına çalışmanın temel taşlarından biri olmuştur.

İkinci bölümde biyopolitika kavramı, milliyetçilikten görece bağımsız bir olgu olarak kendi başına ele alınacak ve doğrudan kavram üzerine gelişen literatüre, tartışmalara değinilecektir. İkinci bölüm, başlı başına biyopolitika odağı üzerinden biyopolitikanın teorik sınırlarını belirlememize yardımcı olduktan sonra üçüncü bölüm, kavramı, milliyetçilikle ilişkilendirebilmemiz açısından kolaylık sağlayacaktır. Biyopolitika kavramı üstünde inşa edilmiş paradigmalara, bugün evrensel boyutta her yerde uluslar üreten “ulus-devlet” ve onun dâhili ideolojisi milliyetçiliğe dair düşünceler barındırmaması/üretmemesi pek mümkün görünmemektedir. Böylece sonraki bölümde ele alınacak milliyetçilik ve ulus inşası analizinde karşımıza çıkacak biyopolitik nüansların anlaşılması ve milliyetçilik-biyopolitika ilişkisinin göz önüne çıkarılması adına ikinci bölüm önemli bir teorik/kavramsal zemin olarak görülebilir.

Çalışmanın temel iskeletini oluşturan üçüncü bölümde, tarihsel arka plan kapsamında Cumhuriyet’in, Osmanlı’dan aldığı miras ve ulus inşasına başladığı ilk yıllardan itibaren Türk milliyetçiliği ele alınacak ve bu tarihsel süreç günümüzün milliyetçiliğine kadar analiz edilecektir. Uzun bir tarihsel süreci kapsayan bu analiz, Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında devlet politikası olarak başlayan milliyetçiliği ve daha sonra devlet tekelinden çıkarak farklı fraksiyonlarına ayrılan milliyetçilikleri kapsamaya çalışacak ve milliyetçilik çalışmalarını içinde

kendisine çok yer bulamayan muhalif milliyetçi akımları da ele alarak farklı perspektifleri değerlendirmeye çalışacaktır. Milliyetçiliğin uzun dönem analizi içinde ırk olgusunun ve politik bileşenlerin de durumu farklı düzeylerde gözlenecektir. Milliyetçilik olgusu, Osmanlı topraklarına oldukça geç yayılmış ve önceleri azınlıkların kitlesel hareketleriyle ortaya çıkmıştır. İçinde çok fazla etnik kimlik barındıran Osmanlı İmparatorluğu, dağılma sürecinde ayrılıkçı ulusal hareketleri bastıramamış ve bir süre sonra kendi içinden çıkan elitlerin yeni bir ulus-devlet kurma sürecine başlamasıyla tarihsel varlığının sonuna gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun birçok açıdan mirasçısı kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti, ulus inşa sürecinde çok farklı politikalar izlemiş, Türk etnik kimliğini vurgulayarak Batı Avrupa devletlerine ve haliyle modernizme uygun bir biçim almak için sancılı süreçler geçirmiştir. Bu süreçler içinde şüphesiz, sanayileşmemiş ve gelişimini tamamlayamamış yeni devlete birkaç beden büyük gelen, modern biyopolitikanın zoraki kopyalama denemeleri de mevcuttur.

Üçüncü bölüm, bu süreçleri, belirli dönüm noktalarını saptayarak dönemlere ayırmış ve Türk milliyetçiliğinin tarihsel değişimini gözler önüne sermeye çalışmıştır. Bu bölümde, çalışmanın analitik katkısını öne çıkaracak temel hipotezler sınanacaktır. İlk olarak, 'Türk milliyetçiliğinde ırk olgusu, iç ve dış etkilerle etkileşim halinde şekillenmiş ve bu olgu, Türk milliyetçiliğinin içinde tarihsel olarak süreklilik göstermiştir.' hipotezi ele alınacaktır. Burada sınanan kavramsal ilişki, Türk milliyetçiliğinin iç politika ve dış politika tarafından nasıl şekillendiği üzerinedir. Aynı zamanda, bu milliyetçilik içindeki ırk olgusunun, hangi durumda baskın hale getirildiği ve bazı dönemlerde neden pasifleştirilmeye çalışıldığı da belirlenmeye çalışılacaktır. İkinci hipotezimiz ise bir cümleyle şöyle açıklanabilir: Türk milliyetçiliğinin fraksiyonları ırk kavramıyla farklı ve çok çeşitli düzeylerde ilişki kurmaktadır. Bu hipotez, tarihsel olarak bir önceki hipotezde ifade edilen kuruluş aşamasından sonraki bir tarihselliği incelemektedir. Bahsedilen kuruluş aşamasının arkasından gelen tarihsel süreç, tek parti döneminde sert bir muhalifliğe soyunan ırkçı kadroların ortaya çıkışından 1944-1945 yılları boyunca devam eden Türkçülük Turancılık Davasına kadar olan zaman dilimidir.

Temel hipotezlere ek olarak çalışma, iki farklı yan hipotez daha içermektedir. İlk yan hipotezimiz, Türk milliyetçiliğinin yükselişe ve düşüşe geçtiği dönemlerin dünyadaki milliyetçilik yaklaşımlarının durumlarıyla paralellik gösterdiğiidir. İkinci olarak ele alınabilecek bir diğer yan hipotez ise, Türk milliyetçiliğinde biyopolitika unsurlarının ortaya çıkışı ve işlevine odaklanmaktadır: Biyopolitika kavramının kapsadığı politik uygulamalar, Cumhuriyet'in

kurulmasıyla oldukça artış göstermiş ve zamanın koşullarına uyum sağlamak adına sürekli evrim geçirmiştir. Bu bağlamda, ileride detaylıca ele alacağım biyopolitika kavramının, Türk milliyetçiliği ve Türkiye Cumhuriyeti bünyesinde nasıl ortaya çıktığı ve hangi pratiklerde görülebileceği üzerine bir tartışma yürütülmeye çalışılacaktır. Sonuç olarak bu bölüm, Türk milliyetçiliği ve içinde barındırdığı ırk olgusunun, ulus inşa sürecinden günümüze nasıl geliştiğini ve politik bileşenlerinin analiz edilmeye çalışıldığı temel bölümdür. Politik bileşenlerin analizinde kullanılacak temel analiz birimleri sırayla: Siyasi liderler, parti örgütlenmeleri, milliyetçi dernekler ve dergiler, sınırlar içindeki azınlıklar, sınırlar dışındaki 'soydaşlar' dış politika yaklaşımlarının üreticileri olarak sayılabilir. Sonraki bölümde ise sırasıyla: Türkiye'de milliyetçiliğin yeniden inşası ve Türk dış politikasında Türk milliyetçiliğinin kullanımı tartışılacak ve milliyetçiliğin dış politikadaki kullanımının konjonktürel olup olmadığı değerlendirilecektir. Bu doğrultuda bu bölümde, Türk milliyetçiliği karşısında "öteki" öznesinin kayganlığı üzerine, karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır.

Türk milliyetçiliği temelinde tarihsel, sosyolojik ve politik olarak milliyetçiliğin ve içerdiği ırk olgusunun analizi ve politik bileşenlerinin görünür hale getirilmesi çabası sonucunda, son bölümde, milliyetçiliğin küreselleşme tartışmaları karşısındaki konumu ve bu çerçevede ulus-devletin krizi tartışılacaktır. Bugün birçok coğrafyada, hala, ulusal ayrılıkçı hareketler görülmektedir. Popülist şovenizm ise giderek güç kazanmakta ve çoğu demokraside gittikçe güçlenen sağ partiler tarafından sahiplenilmektedir. Bu durum, küreselleşme ile beraber azalarak biteceği düşünülen milliyetçiliğin, sürekli olarak şekil değiştirme suretiyle bir direnç göstermesi olarak yorumlanabilir. Ulus-devlet, milliyetçilik kozunu hala elinde tutmasına rağmen, ciddi bir meşruiyet krizi yaşamakta ve bazen girdiği bunalımlara çare olarak daha sert politikalar üretmektedir. Küresel siyaset bağlamında son yıllarda dünyanın her yerinde görülme-ye başlanan şovenist başkaldırı, Amerika ve Avrupa ülkelerinde ciddi taraftar toplarken, diğer taraftan çoğu tartışmada milliyetçiliğin sonunun geldiği öne sürülmektedir. Son bölüm, bu tartışmaları kapsamlı şekilde ele almaya çalışarak, milliyetçiliğin geleceği ve ulus-devlet üzerine bazı kuramsal önermelerde bulunacaktır.

Araştırmanın kapsayıcı bir kuram veya model üretme amacı olmamakla birlikte, Türk milliyetçiliğinin ele alınmayan yönlerini açığa çıkarmak gibi bir katkı sağlama hedefi bulunmaktadır. Bu hedef doğrultusunda, milliyetçilik-biyopolitika ilişkisinin makro düzlemdeki tespiti, bir mikro düzlem olarak Türk milliyetçiliği içinde uygulanmaya çalışılacaktır. Sadece kuramsal yaklaşımları

değil, her türlü milliyetçilik çalışmasının ürettiği savları ve yaklaşımları derleyerek ve Türk milliyetçiliğini açıklama kapasitesini değerlendirerek milliyetçiliğin özgün şekilde konumlandırılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın farklılık yaratmaya çalıştığı en önemli nokta, bir ulus inşa sürecinin, sadece devlet düzeyinde değil, toplumun içinden çıkıp politikaya girmemiş milliyetçi ideologların düzeyinden de analiz edilmeye çalışılmasıdır.